

2. KİŞİLERİN SERBEST DOLAŞIMI

Avrupa entegrasyonunun köşe taşlarından birisi olan kişilerin serbest dolaşımı, AB Hukuku'nda, üye devlet vatandaşlarının diğer üye ülkelere herhangi bir sınırlama ve yasaklama ile karşılaşmaksızın serbestçe girmesi, dolaşması, ikamet etmesi, işe başvurması veya mesleğini icra edebilmesi; gittikleri ülkelerde bu ülkelerin vatandaşları ile eşit şartlarda sosyal haklardan yararlanması anlamına gelmektedir.

Buna göre, serbest dolaşım hakkının üç temel unsuru bulunmaktadır:

- İstihdam imkanı: Avrupa Birliği vatandaşlarının herhangi bir başka üye devlette iş arama ve istihdam edilme haklarının olması,
- İkamet hakkı: İşçilerin ev sahibi ülkede ikamet etme ve ailesini bu ülkeye getirme hakkının bulunması,
- Eşit muamele: Vatandaşlığa dayalı ayrımcılığın yasaklanması.

Kişilerin serbest dolaşımının yasal çerçevesine bakıldığında ise, konunun Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'da (Roma Antlaşması) ayrı bir başlık altında (III. başlık) düzenlendiği görülmektedir. Antlaşma'nın 39-42. maddelerinde işçilerin serbest dolaşım hakkı garanti altına alınmıştır. Öte yandan, Antlaşma'nın 18. maddesinde her Birlik vatandaşının üye devletlerin topraklarında serbestçe dolaşım ve ikamet hakkı açık bir şekilde tanımlanmış, bu bağlamda, 12. maddede de vatandaşlığa dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmıştır. Birincil mevzuatı teşkil eden Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'daki söz konusu hükümlerin yanı sıra, bunlara dayanarak konuya ilişkin, Topluluk ikincil mevzuatını oluşturan tüzük ve direktifler çıkarılmıştır. Bunlar arasından, 1612/68 sayılı Topluluk'ta işçilerin serbest dolaşımı hakkında Tüzük, 68/360 sayılı üye devlet işçileri ve aileleri için Topluluk'ta dolaşım ve ikamet kısıtlamalarının kaldırılması hakkında Direktif, 64/221 sayılı yabancı ülke vatandaşlarının dolaşım ve ikameti ile ilgili özel önlemlerin koordinasyonu hakkında kamu politikası, kamu güvenliği ve kamu sağlığı temelinde meşru kılınan önlemler hakkında Direktif, 1408/71 ve 574/72 sayılı Topluluk'ta istihdam edilen kişilere, kendi hesabına çalışan kişilere ve bunların aile fertlerine sosyal güvenlik sistemlerinin uygulanması hakkında Tüzükler, 90/364 sayılı genel ikamet hakkı konusunda Direktif örnek olarak verilebilir.

AB bütünleşmesinin mallar, sermaye ve hizmetlerle birlikte temel unsurundan biri olan kişilerin serbest dolaşımına ilişkin AB müktesebatı genel olarak dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sırasıyla, mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması, vatandaşların hakları, sosyal güvenlik sistemlerinde eşgüdümün sağlanması ve işçilerin serbest dolaşımıdır.